

5 OBJECTIUS CLAU PER TRANSITAR CAP A UN MODEL DE PRODUCCIÓ I CONSUM MÉS SOSTENIBLE JUST I RESILIENT

L'Avantprojecte de Llei de prevenció i gestió dels residus i ús eficient dels recursos de Catalunya, obre un procés essencial per a donar resposta als reptes ambientals, socials i econòmics actuals.

Volem una llei transformadora, ambiciosa, orientada vers l'estalvi i l'eficiència en l'ús dels recursos i un canvi en el model productiu i consum vinculat a tot el cicle de vida dels productes i respectuosa amb el territori.

La nova llei **ha de transitar entre els conceptes d'economia circular i residu zero**: aquesta comunitat implica que els fabricants de productes, o els sectors corresponents, han d'internalitzar en les seves decisions i estratègies la visió del cicle de vida del producte.

Si el Govern de Catalunya vol esdevenir promotor d'aquesta transformació cal que la futura llei defineixi el paper de la nova Agència de Residus de Catalunya com a promotora i planificadora de l'estratègia a Catalunya jugant un paper regulador cap a aquest nou model de producció i consum.

En aquest sentit, **l'impuls de la societat esdevé essencial** davant altres interessos. Tenim una oportunitat, urgent, per aconseguir una societat més justa i resilient. Valorem positivament alguns punts ja incorporats al text però cal anar més enllà i incorporar millores i **ens oferim a acompanyar al govern en fer que aquesta llei sigui exemplar**.

Els 5 punts principals que ha d'incloure la llei son :

1) PRIORITAT MÀXIMA: LA REDUCCIÓ

Problemàtica: Cada ciutadà i ciutadana de Catalunya genera anualment 510,66 kg de residus municipals (2020). No està dissociat el creixement econòmic amb l'augment de residus.

Les dades i tendències de producció de residus i els seus impactes sobre els ecosistemes i la salut de les persones confirmen que el marc legislatiu i de gestió actual no és suficient per promoure una reducció efectiva (en quantitat i en toxicitat) dels residus.

Cal, per tant, **una llei que eviti perpetuar la cultura de l'usar i llençar** i materialitzi la reducció dels residus amb mesures de prevenció que es concretin en **accions específiques**. El model de producció i consum català ha de garantir que el productes que

es posen al mercat son ecodissenyats, no contenen substàncies perilloses per a la salut i són reutilitzables, reparables, compostables o efectivament reciclables.

Entre d'altres la nova llei ha de:

- Establir **objectius** globals **de reducció** de residus i incorporar objectius específics per determinades tipologies de residus (com per exemple el malbaratament alimentari, els envasos d'un sol ús per productes d'alimentació, begudes i take-away, envasos per al comerç electrònic i productes de neteja i cosmètica, el tèxtil o el tèxtil sanitari).
- Incloure **limitacions a productes d'un sol ús** com els monodosos i altres elements emprats a l'hostaleria i la restauració o les anelles de plàstic per envasos de begudes.
- Promoure **l'exemplaritat de l'administració** mitjançant el foment de gots i envasos reutilitzables en edificis públics i esdeveniments que comptin amb el suport de l'administració.
- Incloure altres mesures per **evitar la dispersió i contaminació** per burilles de tabac o pèllets de plàstic.

2) PRODUCTES LLIURES DE TÒXICS

Problemàtica: En l'anàlisi d'orina de més de 50 persones de 6 països s'han trobat un mínim de 20 substàncies derivades del plàstic; es tracta de ftalats i fenols- disruptors endocrins.

Cal una llei que protegeixi la salut de les persones i els ecosistemes i per tant aquesta ha d'establir les mesures específiques de prevenció qualitativa (toxicitat) per reduir la toxicitat dels residus i els productes de consum. Cal doncs que **la gestió de residus** es realitzi sense malmetre la salut de les persones ni el medi ambient i que **els productes** no continguin substàncies ni additius tòxics per a la salut humana ni per la salut dels ecosistemes aquàtics i terrestres.

La nova llei ha de **garantir**, per exemple:

- la retirada dels contaminants orgànics persistents (COPs), l'eliminació dels productes químics perillosos i toxines als productes mensuals i bolquers, la prohibició de ftalats i Bisfenols **A** (disruptors endocrins) dels envasos alimentaris, l'eliminació de la persistència de additius químics en els productes produïts a partir de materials reciclats i la indicació clara a l'etiquetatge per als productes que continguin additius químics.

- Les prohibicions de l'ús d'envasos d'aliments plàstics per a serveis infantils, de la fumigació de parcs i jardins i espais públics tancats amb contaminants hormonals, o de fumar en platges, parcs i espais naturals.
- Altres mesures com l'ús de productes de neteja naturals i/o ecològics amb certificació de totes les contractes i compres públiques o la prohibició de l'ús de substàncies tòxiques als productes tèxtils

3) PER UNA ECONOMIA DE LA REUTILITZACIÓ

Problemàtica: L'actual cultura de l'usar i llençar comporta l'esgotament de recursos, la generació de residus, i nombrosos impactes tan ambientals com sobre la salut de les persones.

Tant per qüestions de mitigació del canvi climàtic com per estratègia econòmica i social, la reutilització hauria d'esdevenir una estratègia prioritària d'aquest nou marc normatiu. Per tant, aquesta llei ha d'incorporar mesures concretes per a **incentivar els processos i activitats econòmiques basades en la reutilització**, la reparació i la remanufactura, dignificar i incentivar la seva demanda i posar fre a l'obsolescència prematura

Una aposta ferma per la reutilització pot potenciar la prevenció de residus, la valorització dels recursos i la reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle, la creació de llocs de treball de qualitat (vinculats a la reutilització, la preparació per la reutilització, la reparació...) i la resiliència enfront la manca de recursos naturals i matèries primeres, augments de costos i interrupcions a les cadenes de subministrament

Entre d'altres, la nova llei ha de:

- Garantir la **incorporació d'infraestructures de circularitat** necessàries per a la implantació de sistemes de reutilització (tant per la logística i distribució d'envasos com instal·lacions de reutilització i de preparació per la reutilització). Així mateix, els instruments de planificació d'infraestructures han d'abastar també les infraestructures privades de caràcter finalista i considerar no només els residus municipals sinó també la planificació dels industrials i els residus de la construcció i demolició.
- Aplicar **descomptes impositius** a aquelles activitats econòmiques que inclouen des de la venda de productes de segona mà, la reparació, nous models de negoci com el renting de roba, l'ús de minves per a la fabricació de noves filatures etc.
- Fiscalitzar els productes d'usar i llençar.
- Establir **objectius i mesures específiques en l'àmbit dels envasos** (envasos de begudes, de menjar per emportar, del comerç online) que materialitzin l'accés a la

reutilització al comerç i a l'HORECA, la logística i el rentat al nostre territori.
Facilitar l'accés i la dignificació del consum de segona mà en **l'àmbit del tèxtil**.

4) QUI CONTAMINA, QUE PAGUI!

Problemàtica: Actualment la responsabilitat i el cost de la gestió de gran part dels residus recau sobre la ciutadania- ja sigui directament amb la seva separació correcta com mitjançant els impostos que cobreixen les despeses de la gestió dels residus i de la neteja de l'espai públic.

Els productors han d'assumir tots els costos associats al tractament dels residus que generen i que actualment son assumits per la ciutadania a través dels impostos. El Govern català en l'exercici de les seves pròpies competències estatutàries i les necessitat territorials de protecció del medi ambient ha de poder establir nous sistemes de responsabilitat ampliada del productor (RAP).

La nova Responsabilitat Ampliada del Productor hauria de **penalitzar** l'ús de substàncies perilloses, el sobreenvasat i la baixa i reciclabilitat i **premiar** la possibilitat de reutilització, la facilitat de reciclat i la incorporació de matèria prima secundària.

La nova llei ha de **garantir**, per exemple:

- **L'ampliació de la RAP a altres sectors** que encara no assumeixen cap cost de la gestió dels residus de produeixen. Actualment l'avantprojecte inclou tèxtil sanitari, paper i cartró no envàs, plàstic no envàs, olis vegetals usats i agulles i objectes punxants. Es proposa incorporar-hi: tèxtil, burilles de tabac, mobiliari, matalassos, residus químics en petites quantitats per ús domèstic, bengales marítimes, plàstic d'ús agrícola, càpsules de cafè, infusions i brous i altres envasos monodosis.
- Que les empreses envasadores de qualsevol tipus de producte, origen i material (també els envasos compostables o biodegradables) i tant d'envasos domèstics com comercials, **assumeixin el 100% de les despeses** dels ens locals (costos de la recollida selectiva d'envasos, de la recollida dels envasos continguts en la fracció resta -incloent les papereres i la neteja viària, dels envasos recollits en la fracció orgànica i en la neteja de platges i d'aigües superficials.)
- La incorporació mesures específiques que capacitin i facilitin a Catalunya la implantació de sistemes de dipòsit, devolució i retorn i estendre aquests **a envasos de begudes per a tots els materials** (plàstic, vidre, llaunes i bric) i d'altres com residus químics i càpsules.

5) AMB INFORMACIÓ TRANSPARENT I RIGOROSA

Problemàtica: Es continua desconeixent la destinació final dels residus generats a Catalunya donada la opacitat i manca d'informació de part del sector privat que els gestiona.

Cal solucionar aquesta manca de transparència i garantir la traçabilitat dels residus generats i gestionats a les plantes de Catalunya al llarg de la cadena de gestió i reciclatge.

La nova llei ha de **garantir la independència i el control de l'administració** en el càlcul i la gestió de les dades, els **drets d'accés a la informació i participació** en matèria de residus (i donar veu a les entitats i agents socials del territori que pateixen les conseqüències de la gestió i tractament dels residus) i la **protecció dels drets de les persones consumidores** - facilitant l'accés a la informació i capacitant-les per a realitzar un consum conscient i segur per a la seva salut.

Entre d'altres, i a fi d'evitar la confusió de les persones consumidores i el *greenwashing* es poden incloure mesures com:

- Limitar la menció "compostable" als envasos i productes que siguin efectivament compostables, amb certificació corresponent, en compostatge domèstic i no només industrial.
- Prohibir l'ús de mencions no certificades per un agent extern, tals com: "biodegradable", "respectuós amb el medi ambient", "residu zero" o "emissió zero".
- Obligar als productors i envasadors de productes amb contingut de matèria reciclada d'especificar en l'etiquetatge la tipologia i percentatge d'aquest material que incorpora el producte o envàs. Aquesta dada haurà de ser certificada en base a un agent extern independent.
- Creació d'una institució pública d'avaluació ambiental de productes i de processos amb capacitat per fer estudis per determinar-ne la seva qualitat ambiental i la seva compatibilitat amb el medi i l'ús de recursos sense generar externalitats.